

Nautaeläinten merkinnät ja rekisterikysely sekä niiden viranomaisvalvonta teurasta- moissa ja pienteurastamoissa

(Eviran ohje 16007/3)

Hygieniayksikkö

Nautaeläinten merkinnät ja rekisterikysely sekä niiden viranomaisvalvonta teurastamoissa ja pienteurastamoissa

SISÄLLYSLUETTELO

1	Yleistä	2
2	Lainsäädäntö	2
3	Nautaeläinten merkinnät ja rekisteröinti.....	3
4	Rekisterikysely.....	4
4.1	Rekisterikyselyn avulla selvitettävät asiat	4
4.2	Rekisterikyselyyn saatu vastaus	5
5	Teurastamon toiminta	6
5.1	Teurastamon omavalvonta.....	7
5.2	Teurastamon kirjanpidolle asetetut vaatimukset.....	8
6	Viranomaisvalvonta	8
6.1	<i>Ante mortem</i> -tarkastus	9
6.2	<i>Post mortem</i> -tarkastus	10

LIITTEET:

- Liite 1 Vakuutus nautaeläimen asianmukaisesta merkitsemisestä
- Liite 2 Rekisterikyselyn vastauksessa esiintyvät koodit, jotka estävät nautaeläinten ottamisen kuljetettavaksi tilalta teurastamoon
- Liite 3 Ilmoitus puutteellisesti merkityn eläimen saapumisesta teurastamolle

Hygieniayksikkö
Nautaeläinten merkinnät ja rekisterikysely sekä niiden viranomaisvalvonta teurastamoissa ja pienteurastamoissa

Nautaeläinten merkinnät ja rekisterikysely sekä niiden viranomaisvalvonta teurastamoissa ja pienteurastamoissa

1 Yleistä

Tässä ohjeessa teurastamolla tarkoitetaan sekä teurastamoa että pienteurastamoa. Ohje ei koske sellaisia nautaeläimiä, jotka tuodaan Suomeen jostakin muusta maasta suoraan teurastettavaksi.

Teurastamon on tehtävä nautaeläimestä rekisterikysely nautaeläinrekisteristä ennen eläimen vastaanottamista teurastamoon. Tilalta ei saa luovuttaa säädösten vastaisesti merkittyä tai rekisteröityä nautaeläintä, joten rekisterikysely on tehtävä jo ennen nautaeläimen ottamista kuljetettavaksi. Rekisterikysely on tehtävä myös ennen kuin nautaeläin siirretään samalla tilalla sijaitsevasta navetasta.

Tämän ohjeen tarkoitus on selventää nautaeläinten merkitsemiseen ja rekisteröintiin liittyviä, teurastamoalan toimijoille ja valvontaviranomaisille asetettuja vaatimuksia. Tämä ohje korvaa Eviran ohjeen 16007/2 (Nautaeläinten merkinnät ja rekisterikysely sekä niiden viranomaisvalvonta teurastamoissa ja pienteurastamoissa).

2 Lainsäädäntö

Nautaeläinten merkitsemiseen ja rekisteröintiin liittyvistä toimenpiteistä teurastuksen yhteydessä sekä niihin liittyvästä valvonnasta teurastamossa säädetään mm. seuraavissa säädöksissä:

- Nautaeläinten tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmän käyttöönottamisesta sekä naudanlihan ja naudanlihatuotteiden pakollisesta merkitsemisestä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1760/2000;
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1760/2000 täytäntöönpanosta korvamerkkien, passien ja tilarekisterien osalta annettu komission asetus (EY) N:o 911/2004;
- Eläinperäisiä elintarvikkeita koskevista erityisistä hygieniasäännöistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 853/2004;
- Ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläinperäisten tuotteiden virallisen valvonnan järjestämistä koskevista erityissäännöistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 854/2004;
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus nautaeläinten merkitsemisestä ja rekisteröinnistä 1391/2006;
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygieniasta 37/EEO/2006; sekä
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus lihentarkastuksesta 38/EEO/2006.

Hygieniayksikkö

Nautaeläinten merkinnät ja rekisterikysely sekä niiden viranomaisvalvonta teurastamoissa ja pienteurastamoissa

3 Nautaeläinten merkinnät ja rekisteröinti

Nautaeläimen alkuperä, sen soveltuminen elintarvikkeeksi ja lihan jäljitettävyyden on voitava luotettavasti selvittää. Tätä tarkoitusta varten on säädetty nautaeläinten tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmästä sekä naudanlihan ja naudanlihatuotteiden merkintäjärjestelmästä. Säädöksissä on asetettu vaatimuksia koskien eläinten korvamerkkejä, jäsenvaltioiden ATK-pohjaisia tietokantoja (Suomessa nautaeläinrekisteri), eläinten tietojen rekisteröintiä tietokantaan, sekä tiloilla ja teurastamolla pidettäviä nautaeläinluetteloita. Nämä yhdessä muodostavat perustan naudanlihan merkintäjärjestelmälle ja jäljitettävyydelle.

Eläintenpitäjän on ilmoitettava nautaeläimen syntymästä nautaeläinrekisteriin seitsemän vuorokauden kuluessa ja eläimelle on kiinnitettävä korvamerkit ennen kuin sitä siirretään syntymäpaikastaan, kuitenkin viimeistään 20 vuorokauden kuluessa eläimen syntymästä. Sekä nautaeläimen pitäjän että teurastamoalan toimijan on huolehdittava siitä, että pysyvästi tai tilapäisesti sen hallussa olevat nautaeläimet on varustettu eläimen yksilöllisen tunnusnumeron (EU-tunnuksen) sisältävillä korvamerkeillä. Nautojen korvamerkit koostuvat vasempaan korvaan kiinnitettävästä päämerkistä ja oikeaan korvaan kiinnitettävästä apumerkistä. Ennen 1.1.1998 syntyneet nautaeläimet saavat kuitenkin olla merkittyjä vain yhdellä korvamerkillä. Korvamerkit ovat väriltään keltaiset.

Eläintenpitäjä saa luovuttaa ja teurastamo vastaanottaa vain säädösten mukaisesti merkittyjä ja rekisteröityjä nautaeläimiä. Säädösten mukaisella merkinnällä tarkoitetaan kahta samoilla tunnuksilla varustettua korvamerkkiä, jotka ovat naudalla korviin kiinnitettyinä. Teurasauton kuljettajan tulee varmistua eläimen merkintöjen asianmukaisuudesta ja siitä, että rekisterikysely on tehty ja että sen vastauksesta ei ilmene estettä eläimen siirtämiselle tai teurastamiselle.

Jos korvamerkki vaurioituu tai putoaa, on nautaeläimen pitäjän tilattava viipymättä uusi korvamerkki (korvausmerkki) ja kiinnitettävä se välittömästi vaurioituneen tai pudonneen merkin tilalle. Poikkeuksellisessa tilanteessa, kun eläimen korvamerkki putoaa juuri ennen teuraskuljetusta eikä sille ole mahdollista saada enää normaalia korvausmerkkiä ennen lastausta, toisena korvamerkkinä voi käyttää erityistä punaista korvamerkkiä (tilapäismerkki). Pelkästään punaisella tilapäismerkillä merkittyä eläintä ei voi lähettää teurastamoon. Tilapäismerkkiin on valmiiksi painettu maa- ja metsätalousministeriön tai Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran logo ja merkin numero. Tähän merkkiin on lisäksi kirjoitettava käsin eläimen oma EU-tunnus eli sama tunnus, joka on painettuna eläimen varsinaisessa keltaisessa korvamerkissä.

Jos eläimen korva on vaurioitunut eikä korvausmerkkiä tai tilapäismerkkiä saada kiinnitetyksi, tai eläimen käsittelyvaikeuksien takia toisen merkin kiinnittäminen olisi tarpeettoman vaarallista, eläin voidaan lähettää teuraaksi merkittynä yhdellä korvamerkillä. Tässä tapauksessa irtonainen korvamerkki on lähetettävä eläimen mukana teurastamoon.

Lisätietoa nautaeläinten merkinnöistä ja rekisteröinnistä on Eviran kotisivuilla www.evira.fi olevassa nautaeläinten merkitsemis- ja rekisteröimisoppaassa (Eläimet ja terveys → Merkitseminen ja rekisteröinti → Nautaeläimet).

Hygieniayksikkö

Nautaeläinten merkinnät ja rekisterikysely sekä niiden viranomaisvalvonta teurastamoissa ja pienteurastamoissa

4 Rekisterikysely

Rekisterikyselyllä tarkoitetaan nautaeläinrekisteriin tehtyä kyselyä, jolla selvitetään teurastettavaksi aiotun nautaeläimen alkuperä, syntymäaika ja muut rekisteröintitiedot, näytteenottopyynnöt, siirtorajoitukset, sekä muut rajoittavat määräykset ja huomautukset.

Rekisterikyselyn avulla varmistetaan rekisteröinnin lisäksi mm. siitä, ettei eläin ole siirtorajoitusten alainen eikä sen käyttöä elintarvikkeeksi ole kielletty.

Rekisterikysely voidaan tehdä sähköisesti tietokantakyselynä tähän tarkoitukseen kehitetyn tietokoneohjelman avulla, internet-kyselynä tai puhelinkyselynä Maatalouden Laskentakeskuksen asiakaspalveluun. Rekisterikysely on tehtävä jokaisesta teurastettavaksi aiotusta nautaeläimestä eikä sitä voi korvata tarkastamalla tietoja esimerkiksi tilalla olevasta nautaeläinluettelosta tai muusta asiakirjasta.

Rekisterikyselyyn saatu vastaus on voimassa kaksi viikkoa. Ellei eläintä tämän ajan kuluessa ole teurastettu, on kysely uusittava.

4.1 Rekisterikyselyn avulla selvittävät asiat

Rekisterikyselyn avulla saadaan seuraavia tietoja:

- Eläimen alkuperä, joka sisältää tiedon eläimen syntymä- ja kasvatustausta. Tietoa tarvitaan naudanlihan merkintäjärjestelmää ja jäljitettävyyttä varten.
- Eläimen rekisteröintitiedot, joilla tarkoitetaan eläimen syntymäaikaa, syntymäpaikkaa, sukupuolta, rotua, eläimen EU-tunnusta ja sen emän EU-tunnusta. Jos rekisteröinnissä on puutteita tai virheitä, rekisterikyselyn avulla saadaan niistä yksilöity tieto.

Syntymäaikatietoa tarvitaan BSE-näytteenottoa varten. Rekisterikyselyn avulla saatava syntymäaikatieto on ainoa luotettava keino saada tieto niistä eläimistä, joista BSE-näyte on iän perusteella otettava.

- Eläintä koskeva siirtorajoitus, joka voidaan antaa tiloille esimerkiksi eläintautien tai merkitsemisessä todettujen virheiden vuoksi. Rekisterikyselyn avulla saadaan erikseen tieto siitä, saadaanko eläin noutaa teuraaksi siirtorajoituksesta huolimatta.
- Eläimestä tehty näytteenottopyyntö tai jokin muu huomautus. Esimerkiksi IBR/BVD-näytteenottopyyntö emolehmäkarjoista.
- Eläimen elintarvikkeeksi käytön kieltäminen. Käyttö elintarvikkeeksi voidaan kieltää esimerkiksi geenimuuntelun, lääkejäämien tai riskiä aiheuttavan alkuperämaan vuoksi.

Hygieniayksikkö

Nautaeläinten merkinnät ja rekisterikysely sekä niiden viranomaisvalvonta teurastamoissa ja pienteurastamoissa

4.2 Rekisterikyselyyn saatu vastaus

Rekisterikyselyn vastauksessa teurastamo saa tiedon siitä, voidaanko nauta ottaa kuljetettavaksi ja vaatiiko sen teurastaminen erityisiä toimenpiteitä.

Vastaus, jonka perusteella eläin voidaan ottaa kuljetettavaksi teurastamoon, ja joka ei johda erityisiin toimenpiteisiin teurastamossa:

- Nauta on rekisteröity hyväksytysti ja on rekisterin mukaan elossa.
- Nauta ei ole siirtorajoitusten alainen.
- Naudasta saatavan lihan käyttöä elintarvikkeeksi ei ole kielletty.
- Nauta on syntynyt Suomessa.
- Naudalle ei ole rekisteriin merkitty näytteenottopyyntöjä tai muita huomautuksia.

Vastaus, jonka perusteella eläintä ei voida ottaa kuljetettavaksi teurastamoon, tai joka aiheuttaa erityisiä toimenpiteitä teurastamossa:

- Eläimen rekisteröinnissä on virheitä. Vastaukseen sisältyy tieto, missä kohtaa virhe on. Kaikki rekisteröinnissä esiintyvät virheet estävät eläimen kuljettamisen teurastamoon, eikä nautaa saa ottaa kuljetettavaksi, ennen kuin virheet on korjattu. Jos syynä virheilmoitukseen on väärin kirjattu tai ilmoitettu EU-tunnus, kysely voidaan tehdä uudelleen EU-tunnuksen korjaamisen jälkeen.

Naudan rekisteröinti on voitu hyväksyä ilman syntymäaikaa. Tällaisessa tapauksessa vastaukseksi saadaan erillinen ilmoitus rekisteröintitiedoista puuttuvasta syntymäajasta, mutta eläin voidaan ottaa kuljetettavaksi. Yleensä kyseessä ovat vanhat eläimet, joten asia on huomioitava BSE-näytteenotossa.

- Eläin on rekisterin mukaan kuollut. Teurastamoon voidaan ottaa kuljetettavaksi ainoastaan rekisterin mukaan elossa olevia nautoja, eikä eläintä saa ottaa kuljetettavaksi ennen kuin sen rekisteröintitiedoissa tai rekisterikyselyssä tehty virhe on korjattu.
- Eläimen siirrosta on annettu rajoittavia määräyksiä. Siirtorajoitusten alaista eläintä ei pääsääntöisesti saa kuljettaa. Joissakin tapauksissa teurastettavaksi kuljettaminen on kuitenkin siirtorajoituksesta huolimatta sallittu. Vastauksessa on koodin avulla ilmoitettu tieto siitä, saako rajoituksen alaisen eläimen ottaa kuljetettavaksi teurastukseen vai ei.
- Eläimen käyttäminen elintarvikkeeksi on kielletty. Jos eläimestä saatavan lihan käyttö elintarvikkeeksi on kielletty, eläintä ei saa ottaa kuljetettavaksi teurastamoon.

Hygieniayksikkö

Nautaeläinten merkinnät ja rekisterikysely sekä niiden viranomaisvalvonta teurastamoissa ja pienteurastamoissa

- Eläin on alkuperältään ulkomainen. Nauta voidaan ottaa kuljetettavaksi teurastamoon, mutta poikkeava alkuperätieto on otettava huomioon naudanlihan merkitsemisessä ja BSE-näytteenotossa.
- Eläimestä on tehty näytteenottopyyntö tai muu huomautus. Teurastamon tulee välittää tarkastuseläinlääkärille tiedot näytteenottopyynnöistä ja muista huomautuksista ennen eläimen elävänä tarkastusta.

Rekisterikyselyyn saadun vastauksen koodit, jotka estävät naudan ottamisen kuljetettavaksi teurastettavaksi, on lueteltu liitteessä 2.

5 Teurastamon toiminta

Teurastamon on tehtävä rekisterikysely ja varmistuttava siitä, että teurastettavaksi tuodaan vain sellaiset naudat, joille rekisterikysely on tehty eikä vastauksessa ilmene estettä teurastukselle. Teurastamon on tämän johdosta tarkistettava rekisterikyselyyn saatu vastaus vertaamalla sitä teurastamoon tuoduista eläimistä pidettävään kirjanpitoon (esimerkiksi ostosopimus tai rahtikirja).

Teurastamon tulee varmistaa, että nauta otetaan kuljetettavaksi vain, jos sillä on saman EU-tunnuksen sisältävät korvamerkit korviin kiinnitettyinä, rekisterikysely on tehty ja kyselyyn saadusta vastauksesta on todettavissa, ettei teurastettavaksi tarkoitetun eläimen kuljetukselle ole estettä.

Naudat saattavat tulla teurastettavaksi eri päivinä kuin niitä koskeva rekisterikysely on tehty. Teurastamon on sen vuoksi huolehdittava siitä, että teurastauton kuljettajalla on käytettävissään tiedot eläimistä, joille rekisterikysely on tehty sekä kyselyyn saadun vastauksen sisältö.

Tarkastuseläinlääkärillä tulee olla käytettävissään kaikkia elävänä tarkastusta odottavia nautoja koskevat vastaukset sekä tiedot eläinten sijoittelusta navetassa. Erityisesti tarkastuseläinlääkärille on esitettävä tiedot poikkeavista vastauksista ja niiden aiheuttamista toimenpiteistä. Tarkastuseläinlääkäri voi aloittaa eläinten elävänä tarkastuksen vasta saatuaan tiedon siitä, että teurastamo on tehnyt rekisterikyselyn ja tarkistanut vastauksen asianmukaisesti.

Rekisterikysely voidaan tehdä uudelleen eläimen jo tultua teurastamoon, jos eläimet on lähetetty tilalta asianmukaisesti merkittyinä ja rekisterikysely on tehty, mutta eläimen merkinnöissä tai rekisteröinnissä kuitenkin havaitaan epätäsmällisyyksiä ennen teurastusta. Teurastamon on tällöin tehtävä kirjallinen selvitys tarkastuseläinlääkärille tilanteen korjaamisesta.

Jos nautaeläimen korvamerkki tai korvamerkit vaurioituvat tai putoavat kuljetuksen aikana, on eläin sijoitettava teurastamon navetassa niin, että se voidaan pitää erillään muista eläimistä odottamassa tarkastuseläinlääkärin tarkastusta. Teurastamon on vakuutettava kirjallisesti, että nautaeläin oli teuraskuljetukseen otettaessa merkitty säädösten mukaisesti. Vakuutus voidaan antaa liitteessä 1 esitetyn mallin mukaisella lomakkeella. Korvamerkkejä ei saa kiinnittää eläimen korviin teurastamon alueella.

Hygieniayksikkö

Nautaeläinten merkinnät ja rekisterikysely sekä niiden viranomaisvalvonta teurastamoissa ja pienteurastamoissa

5.1 Teurastamon omavalvonta

Teurastamon omavalvontaan on sisällyttävä ohjelma teurastettaviksi otettuja eläimiä koskevista tiedoista, eläinten alkuperästä, tunnistamisesta ja tarvittaessa iästä sekä kuvaus siitä, miten nautaeläimistä tehdään rekisterikysely nautaeläinrekisteristä ja miten kyselyn tekeminen varmistetaan.

Teurastamon omavalvontaohjelman tulisi sisältää vähintään seuraavat asiat:

- Vastuuhenkilöiden nimeäminen:
 - eläinten tunnistamiseen,
 - nautarekisterikyselyn tekemiseen,
 - kyselyyn saatujen vastausten tarkistamiseen,
 - normaalista poikkeavien vastausten tai eläimen puutteellisen merkinnän johdosta tehtäviin toimenpiteisiin.
- Ohje kyselyn tekemiseksi ja tarvittaessa tietokoneohjelman käyttöohjeet.
- Kuvaus siitä, millainen vastaus rekisterikyselyyn ei estä eläimen kuljettamista teurastettavaksi eikä aiheuta erityisiä toimenpiteitä teurastamossa. Jos teurastamon käyttämä ohjelma antaa vastauksen numerokoodeina, kirjataan omavalvontaohjelmaan näiden koodien selitykset.
- Selvitys toimenpiteistä sen varmistamiseksi, että teurastettavaksi lähetetyt naudat otetaan kuljetettavaksi vasta, kun
 - teurasauton kuljettaja on varmistanut, että teurastettavaksi aiotuilla eläimillä on saman EU-tunnuksen sisältävät korvamerkit korvissa,
 - jokaisesta eläimestä on tehty rekisterikysely,
 - rekisterikyselyyn saaduissa vastauksissa ei ole ilmennyt mitään estettä eläinten kuljettamiselle teuraaksi.
- Kuvaus rekisterikyselyyn saatujen vastausten tarkistamisesta.
- Ohjeet eläimen tunnistamisesta teurastamolla sekä sellaisten eläinten erillään pidosta, joilla on vain yksi korvamerkki kiinnitettynä tai joiden merkitsemisessä tai rekisterikyselyssä on todettu muutoin poikkeavuutta, ja jotka odottavat tarkastuseläinlääkärin tarkastusta.
- Kuvaus siitä, miten rekisterikyselyyn saadut tarkistettavat vastaukset toimitetaan tarkastuseläinlääkärille eläinten elävänä tarkastusta varten niin, että tarkastuseläinlääkärillä on koko ajan käytettävissään tiedot kulloinkin tarkastettavina olevista naudoista ja niiden sijoittelusta navettaan.
- Kuvaus siitä, miten tarkastuseläinlääkärille tiedotetaan poikkeavista vastauksista ja näytteenottopyynnöistä niin, että toimenpiteet näiden johdosta voidaan myöhemmin tarkastaa.
- Kuvaus rekisterikyselyihin liittyvästä kirjanpidosta.

Hygieniayksikkö

Nautaeläinten merkinnät ja rekisterikysely sekä niiden viranomaisvalvonta teurastamoissa ja pienteurastamoissa

5.2 Teurastamon kirjanpidolle asetetut vaatimukset:

Teurastamoille on asetettu kirjanpitovaatimuksia sekä nautaeläinten tunnistus- ja rekisteröintijärjestelmiä koskevassa erityislainsäädännössä että elintarvikelainsäädännössä.

Teurastamon on pidettävä eläinluetteloa teurastamistaan nautaeläimistä. Luettelosta on käytävä päiväkohtaisesti ilmi seuraavat tiedot: vastaanotetun nautaeläimen EU-tunnus, eläimen teurastamolle luovuttaneen eläintenpitäjän tila- tai asiakastunnus tai eläinten välittäjän eläinvälittäjä-tunnus, sekä tieto eläimen kuolemasta ennen teurastusta (itsestään kuolleet ja lopetetut eläimet) tai sen teurastamisesta. Teurastamon on säilytettävä luettelon tietoja vähintään kolme vuotta.

Teurastamon on lisäksi omavalvonnassaan päivittäin pidettävä kirjaa ja arkistoitava tiedot teurastettaviksi otetuista eläimistä, niiden alkuperästä, tunnistamisesta ja tarvittaessa iästä, kaikista rekisterikyselyistä (kyselytapa, sen tekijä ja ajankohta), saaduista vastauksista, kyselyihin saatujen vastausten tarkistamisesta, sekä vastauksista aiheutuneista toimenpiteistä. Kirjanpitomerkinnoista tulee käydä ilmi kuka on tarkistanut vastaukset esimerkiksi vertailemalla niitä vastaanotetuista eläimistä pidettävään kirjanpitoon (esimerkiksi ostosopimukset tai rahtikirjat), sekä mihin toimenpiteisiin mahdollisten normaalista poikkeavien vastausten tai tapahtumien johdosta on ryhdytty. Omavalvontakirjanpitoa säilytetään kahden vuoden ajan.

6 Viranomaisvalvonta

Tarkastuseläinlääkäri valvoo eläinten tunnistamiseen ja rekisterikyselyihin liittyvää toimintaa sekä erikseen että eläinten elävänä tarkastuksen (*ante mortem* -tarkastus) yhteydessä.

Tarkastuseläinlääkäri valitsee navetasta esimerkiksi kerran viikossa sattumanvaraisesti useita nautoja ja tarkastaa, että niiden korvamerkeissä oleva EU-tunnus on sama kuin rekisterikyselyihin saaduissa vastauksissa.

Lisäksi tarkastuseläinlääkäri tarkastaa säännöllisesti kirjanpidon, jota teurastamo pitää rekisterikyselyjen tekemisestä, saaduista vastauksista ja niihin liittyvistä toimenpiteistä. Kirjanpidon tarkastamisessa kiinnitetään huomiota siihen, ovatko normaalista poikkeavat vastaukset johtaneet asianmukaisiin toimenpiteisiin ja onko niistä ilmoitettu tarkastuseläinlääkärille.

Tarkastuseläinlääkäri tarkastaa eläinten tunnistamista ja rekisterikyselyä koskevan omavalvontaohjelman ja sen toteutuksen vuosittain muun omavalvonnan tarkastuksen yhteydessä.

Hygieniayksikkö

Nautaeläinten merkinnät ja rekisterikysely sekä niiden viranomaisvalvonta teurastamoissa ja pienteurastamoissa

Tarkastuseläinlääkäri pitää kirjaa suorittamastaan valvonnasta. Kirjanpitoon merkitään vähintään

- valvonta-ajankohdat,
- tarkastettujen nautojen lukumäärä ja/tai merkintä kirjanpidon tarkastamisesta,
- tarkastusten tulokset, sekä
- toimenpiteet havaittujen epäkohtien johdosta.

Tarkastuseläinlääkäri tarkastaa puhelinkyselyjen tekemisen ja niihin saadut vastaukset laitoksen puhelinkyselyistä pitämän kirjanpidon avulla tai nautaeläinrekisteristä lähetettyjen kuukausittaisten yhteenvetojen perusteella.

6.1 Ante mortem -tarkastus

Ennen eläinten elävänä tarkastusta teurastamo esittää tarkastuseläinlääkärille asiakirjat, joista voidaan todeta, että rekisterikyselyt on tehty, saadut vastaukset on tarkistettu ja tarvittavat toimenpiteet, joihin mahdolliset poikkeavat vastaukset ovat johtaneet, on tehty.

Rekisterikyselyn tekeminen eläimelle teurastamoon tuomisen jälkeen on mahdollista silloin, kun tilalta on todistettavasti lähetetty asianmukaisesti merkitty ja kyselyt eläin, mutta teurastamossa viimeistään ennen eläimen teurastuksen aloittamista on havaittu poikkeavuutta sen merkinnöissä tai rekisterikyselyssä. Teurastamon on annettava tarkastuseläinlääkärille kirjallinen selvitys tilanteeseen johtaneista syistä ja tilanteen korjaamisesta. Eläimen teurastusta ei saa aloittaa ennen kuin selvitys on annettu.

Tarkastuseläinlääkäri voi aloittaa eläinten elävänä tarkastuksen vasta, kun hänellä on käytettävissään kaikkia elävänä tarkastettavia nautoja koskevat rekisterikyselyyn saadut tarkistettavat vastaukset ja kirjanpito poikkeavista vastauksista aiheutuneista toimenpiteistä. Jos tarkastuseläinlääkärillä ei poikkeuksellisissa tapauksissa kuitenkaan ole *ante mortem* -tarkastuksessa saatavilla rekisterikyselyyn liittyviä tietoja, hänen tulee hallintolain (434/2003) mukaisesti tapauksen mukaan joko pyytää teurastamoa täydentämään tietoja lihan tarkastuksen suorittamiseksi tai hankkia tiedot itse. Tarkastuseläinlääkärin tulee osana *ante mortem* -kirjanpitoa pitää kirjaa tietojen täydennyspyynnöstä, pyyntöön vastauksena saaduista tiedoista sekä tarkastuseläinlääkärin omista selvityksistä, ja selvitykset tulee huomioida lihan tarkastuspäätöstä laadittaessa. Tarkastuseläinlääkärin on lisäksi tarkastettava teurastamon omavalvontajärjestelmä sekä edellytettävä toimijaa tarvittaessa muuttamaan toimintatapojaan vastaavien tilanteiden välttämiseksi.

Nauta voidaan elävänä tarkastuksessa hyväksyä teurastettavaksi, kun se on merkitty asianmukaisesti ja siitä on rekisterikyselyssä saatu asiaankuuluvat tiedot, tai kun teurastamoalan toimija on antanut tarkastuseläinlääkärille luotettavan selvityksen teurastettavaksi tuodun eläimen merkinnöistä ja rekisteröinnistä.

Hygieniayksikkö

Nautaeläinten merkinnät ja rekisterikysely sekä niiden viranomaisvalvonta teurastamoissa ja pienteurastamoissa

Eläin on hylättävä *ante mortem* -tarkastuksessa jos

- teurastettavaksi hyväksyttävää eläintä ei voida kohtuullisella varmuudella tunnistaa eli nautaeläintä ei ole asianmukaisesti merkitty
- nautaeläintä ei ole asianmukaisesti rekisteröity, tai
- tehdyn rekisterikyselyn mukaan nautaeläimestä saatava liha on poistettava elintarvikeketjusta.

Lihantarkastuspäätöstä tehdessään tarkastuseläinlääkärin tulee myös noudattaa hallintolaissa annettuja asian selvittämistä ja asianosaisen kuulemista koskevia säännöksiä.

Jos eläintä ei voida hyväksyä elävänä tarkastuksessa teurastettavaksi merkitsemiseen ja/tai rekisteröintiin liittyvistä syistä, ei tarkastuseläinlääkäri voi sallia eläimen palauttamista elävänä tilalle, vaan eläin tulee lopettaa teurastamolla ja käsitellä tämän jälkeen sivutuoteasetuksen (EY) N:o 1774/2002 mukaisesti.

Eläinten elävänä tarkastusta koskevaan kirjanpitoon kuuluvat seuraavat rekisterikyselyyn liittyvät asiat:

- elävänä tarkastettujen nautojen EU-tunnukset,
- tiedot ja lukumäärä puutteellisesti merkityistä ja rekisteröidyistä eläimistä,
- toimijan antamat selvitykset nautaeläinten merkinnöissä ja rekisteröinnissä ilmenneistä epäkohdista,
- tiedot tarkastuseläinlääkärin omista lisäselvityksistä,
- tarkastuksen tekijä, päivämäärä ja kellonaika, ja
- tarkastuksen tulos ja siitä seuranneet toimenpiteet.

Tarkastuseläinlääkärin on ilmoitettava puutteellisesti merkityistä tai rekisteröidyistä nautaeläimistä viipymättä läänineläinlääkärille. Ilmoitus voidaan tehdä liitteessä 3 esitetyn mallin mukaisella lomakkeella. Ilmoituksia on säilytettävä osana valvontakirjanpitoa. Lomakemalli löytyy myös Eviran kotisivuilta kohdasta Elintarvikkeet → Valvonta ja yrittäjät → Elintarvikehuoneistot → Lihantarkastus → Ohjeita lihantarkastuksesta.

6.2 *Post mortem* -tarkastus

Kun eläimen merkitsemisessä tai rekisteröinnissä havaitaan puutteita vasta *post mortem* -tarkastuksen yhteydessä, tarkastuseläinlääkäri voi noudattaa soveltuvin osin *ante mortem* -tarkastuksesta annettuja säännöksiä

Erityisesti tulee kuitenkin huomata, että jos rekisterikyselyyn saatavasta vastauksesta ilmenee seikkoja, joiden nojalla eläin olisi tullut hylätä *ante mortem* -tarkastuksessa,

Hygieniayksikkö

Nautaeläinten merkinnät ja rekisterikysely sekä niiden viranomaisvalvonta teurastamoissa ja pienteurastamoissa

tarkastuseläinlääkäriin tulee korjata lihan tarkastuspäätöstään asianmukaisesti sekä tarkentaa todentamiskäytäntöjään *ante mortem* -tarkastuksen yhteydessä.

Helsingissä 2.10.2009

Jaostopäällikön sijainen
Ylitarkastaja

Anne Fagerlund

Ylitarkastaja

Satu Salmela

Liite 1

Vakuutus nautaeläimen asianmukaisesta merkitsemisestä

Maa- ja metsätalousministeriön asetus nro 37/EEO/2006 liite 2, luku 1, kohta 1.1.

Eläimen saapumisaika teurastamoon / pienteurastamoon

Päivämäärä:	Klo:	Teuraskuljetusauton kuljettaja:
-------------	------	---------------------------------

Eläin on noudettu

Omistajan nimi:	
Osoite:	Tilatunnus:

Eläimen tiedot

Eläimen rotu:	Sukupuoli:	Ikä:
Eläimen EU-tunnus:		

Teurastamon tiedot

Teurastamon / pienteurastamon nimi ja hyväksymisnumero:
Teurastamon / pienteurastamon osoite:

Vakuutan, että ylläkuvattu teuraseläin oli merkitty asianmukaisesti otettaessa se tilalta kuljetettavaksi.

Teurastamon / pienteurastamon edustajan allekirjoitus ja nimenselvennys:
--

Liite 2

Rekisterikyselyn vastauksessa esiintyvät koodit, jotka estävät nautaeläinten ottamisen kuljetettavaksi tilalta teurastamoon

Rekisteröinti = 2 tai 3

2 = puutteellinen rekisteröinti

- Lisätietona luetellaan puutteet.
- Myös rekisteröimättömät eläimet saavat tämän koodin, jolloin lisätietona puutelistalla ovat pakolliset rekisteröintitiedot.

3 = tuntematon

- EU-tunnukseksi tarjotulla numerolla varustettua korvamerkkiä ei ole koskaan ollut olemassakaan (virheellinen tunnus).
- Korvamerkille rekisteröity eläin on ilmoitettu kuolleeksi tai teurastetuksi jo ennen vuotta 2000 ja tiedot on siirretty historiaan.

Omistajan on oikaistava tiedot nautarekisteriin ennen kuin eläin voidaan hyväksyä teurastamoon kuljetettavaksi.

Elossa = 2 tai 3

2 = kuollut

- Tuottajan ilmoitus eläimen myymisestä teuraaksi ei anna eläimelle koodia 2 kuollut, vaan vasta teurastamon antama ilmoitus eläimen teurastamisesta laitoksessa tai tuottajan ilmoitus eläimen lopettamisesta, kuolemasta tai teurastamisesta tilalla muuttaa koodin.

3 = ei tiedossa

- Rekisteritiedoissa jotakin epäselvyyttä, ohjelma ei pysty päättelemään elossa oloa.

Omistajan on oikaistava tiedot nautarekisteriin ennen kuin eläin voidaan hyväksyä teurastamoon kuljetettavaksi.

Rajoitus = 2 = ei teuraaksi

- Rajoituksen syy on liitetietona (esimerkiksi *merkitön, keskusrekisterissä puutteita*).
- Siirtorajoituksen alaista eläintä ei saa ottaa tilalta teurastamoon kuljetettavaksi, vaikka eläimellä olisi merkit korvissa. Siirtorajoitus on hallinnollinen päätös, jonka purkamisesta vain läänineläinlääkäri voi tehdä päätöksen.

Huomio = 2 = testauspyyntö tai käyttörajoituksia

- Koodi tarkoittaa saako eläimestä saatavan lihan ja teurastuksen sivutuotteet käyttää elintarvikkeeksi.
- Käytön estävät syykoodit:
 - 50 = geenimuunneltu eläin
 - 52 = koe-eläin
 - 53 = ei elintarvikkeeksi, lääkitty kielletyllä aineella
 - 54 = ei elintarvikkeeksi, tuonti riskimaasta
 - 55 = ei elintarvikkeeksi, muu syy

Ilmoitus puutteellisesti merkityn eläimen saapumisesta teurastamolle

Viite: Maa- ja metsätalousministeriön asetus nro 38/EEO/2006 lihan tarkastuksesta, liite 2, luku 1. B.

Vastaanottava lääninhallitus / toimipaikka

(Ilmoitus tehdään siihen lääninhallitukseen, jonka alueella eläimen alkuperätila sijaitsee.)

Osoite:

Alkuperätila, jolta eläin on noudettu

Tilan nimi ja osoite:

Tilatunnus, jos tiedossa:

Eläimen tiedot

sika ☐ nauta ☐ lammas ☐ vuohi ☐

Eläimen EU-tunnus (syntymätunnus) tai merkintätunnus (jos tiedossa):

Muut tunnistetiedot¹ jos EU-tunnusta tai merkintätunnusta ei ole tiedossa:

Teurastamon / pienteurastamon tiedot

Nimi:

Hyväksymisnumero:

Yllä mainitussa teurastamossa / pienteurastamossa ___ / ___ / ___ (pvm) klo ___ tehdyssä

ante mortem –tarkastuksessa todettiin mainitun eläimen olleen puutteellisesti merkitty².

Lisätietoja

ssä ___ / ___ / ___ Tarkastuseläinlääkärin allekirjoitus

Nimenselvennys

Puhelinnumero

¹ Ilmoitetaan esimerkiksi eläimen rotu ja sukupuoli.

² - lihan tarkastuksesta annettu maa- ja metsätalousministeriön asetus 38/EEO/2006; sekä

- nautaeläinten merkitsemisestä ja rekisteröinnistä annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (1391/2006) mukaan puutteellisesti merkitty on eläin, jolla ei lainkaan ole asianmukaisesti kiinnitettyä korvamerkkiä, joka on merkitty ainoastaan (yhdellä tai kahdella) punaisella tilapäismerkillä, jonka korvamerkki on kuljetuksen aikana kadonnut tai muuttunut lukukelvottomaksi, eikä tarkastuseläinlääkärille ole annettu luotettavaa selvitystä eläimen merkinnöistä, sekä eläin jolla ei teuraaksi lähetettäessä ole ollut toista korvamerkkiä kiinnitettynä, eikä syy eläintä teurastamolle seuraavan merkin irrallaanoloon ole eläimen korvan vaurioituminen tai eläimen käsittelyvaikeudesta johtuva tarpeeton vaara merkin kiinnittämisessä;

- lampaiden ja vuohien rekisteröinnistä ja merkitsemisestä annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (469/2005) sekä muutosasetuksen (356/2008) mukaan puutteellisesti merkitty on eläin, jolla ei ole lainkaan asianmukaisesti kiinnitettyä korvamerkkiä, jonka korvamerkki on kuljetuksen aikana kadonnut tai muuttunut lukukelvottomaksi, eikä tarkastuseläinlääkärille ole annettu luotettavaa selvitystä eläimen merkinnöistä, sekä eläin jolla ei teuraaksi lähetettäessä ole ollut toista korvamerkkiä kiinnitettynä, eikä syy eläintä teurastamolle seuraavan merkin irrallaanoloon ole eläimen korvan vaurioituminen tai eläimen käsittelyvaikeudesta johtuva tarpeeton vaara merkin kiinnittämisessä; tai

- sikojen merkitsemisestä ja rekisteröinnistä annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (1296/ 2001) mukaan puutteellisesti merkitty on eläin, jolta puuttuu kaksoisleimaus keskiselän/kyljen alueelta eikä sitä vaihtoehtoisesti ole merkitty oikeaan korvaan kiinnitettyllä korvamerkillä, sekä eläin, jonka korvamerkki tai muu merkintätunnus on kuljetuksen aikana kadonnut tai muuttunut lukukelvottomaksi, eikä tarkastuseläinlääkärille ole annettu luotettavaa selvitystä eläimen merkinnöistä.

